

Jordbruksutskottets betänkande

1984/85:6

om avfallshantering

Motioner

I motion 1983/84:835 av Kerstin Ekman (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insamling och destruktion av PCB.

I motion 1983/84:836 av Lars Ernestam och Börje Stensson (båda fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att förslag skyndsamt framläggs till riksdagen om insamling av batterier.

I motion 1983/84:837 av Lars Ernestam och Börje Stensson (båda fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående eventuell utvidgning av bilskrotningslagstiftningen.

I motion 1983/84:906 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 2–6),

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för att sänka tungmetallhalten i slammet från avloppsreningsverken och öka användningen av slammet som gödselmedel inom jordbruket,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försiktighetsåtgärder kring SAKAB:s behandlingsanläggning för miljöfarligt avfall i Norrtorp, Kumla kommun,

4. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för ökad återanvändning av returpapper i enlighet med vad i motionen anförts,

5. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder beträffande returglas, återglas och återvinning av dryckesförpackningar av aluminium i enlighet med vad i motionen anförts,

6. att riksdagen uttalar att miljövärdiga batterier skall återinsamlas på sätt som föreslagits av naturvårdsverket men att inriktningen redan från början skall vara ett system med hög pant och hos regeringen hemställer om lagförslag i enlighet härmed.

I motion 1983/84:1086 av Björn Molin m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 1), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om export av miljöfarligt avfall.

I motion 1983/84:1306 av Jan-Eric Virgin (m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av bilskrotningslagen i enlighet med motionens syften.

Gällande ordning

I det följande lämnas en kortfattad sammanfattning av de lagrum och bestämmelser som reglerar hanteringen av avfallsfrågor. Som framgår av texten är det kommunerna som har det huvudsakliga ansvaret för medborgarnas hälsoskydd och för avfallshanteringen.

Enligt hälsoskyddslagen (1982:1080) skall varje kommun svara för hälsoskyddet inom kommunen. Kommunen skall verka för åtgärder för att hindra uppkomsten av sanitära olägenheter och för att undanröja sådana olägenheter.

Regler för avfallshantering återfinns bl. a. i renhållningslagen (1979:596), i miljöskyddslagen (1969:387; ML), i lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor samt i följdförfattningar till de nämnda lagarna. I särskilda lagar återfinns regler som syftar till återvinning av visst avfall, såsom aluminiumburkar och skrotbilar.

Enligt renhållningslagen råder kommunalt renhållningsmonopol för hushållsavfall m. m. Regeringen får föreskriva att även annat avfall än hushållsavfall skall falla under en kommuns renhållningsmonopol. I bilagor till renhållningsförordningen (1979:904) återfinns förteckningar över de kommuner där renhållningsmonopolet utvidgats till att omfatta även pappersavfall (tidningar m. m.; bil. 1) resp. miljöfarligt avfall (bil. 2).

Bestämmelser om miljöfarligt avfall lämnas i förordningen (1975:346) om miljöfarligt avfall. Som miljöfarligt avfall räknas bl. a. ytbehandlingsavfall innehållande kadmium, kvicksilverhaltigt avfall och PCB-haltigt avfall. Särskilda regler ges för transporter, utförelse och slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall. Endast Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) eller den som har särskilt tillstånd får exportera eller slutligt omhänderta miljöfarligt avfall.

När miljöfarligt avfall ingår som beståndsdel i hushållsavfall omfattas det inte av reglerna i förordningen om miljöfarligt avfall.

Bestämmelser om avloppsvatten lämnas i ML och i hälsoskyddslagen m. fl. författningar.

I enlighet med lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium har ett pantsystem inrättats för ölburkar m. m. Pantsystemet omhändertas av ett monopolbolag som auktoriserats av regeringen. Syftet är att genom pantsystemet säkerställa att fr. o. m. år 1985 minst 75 % av sålda burkar samlas in sedan de tömts, för att tjäna som råvara vid tillverkningen av nya burkar.

Syftet med bilskrotningslagen (1975:343) är att få till stånd en effektiv organisation för omhändertagande och skrotning av utrangerade bilar. Genom lagen ges möjlighet till auktorisation av bilskrotare vilka jämte kommuner med mottagningsställe för skrotbilar får monopol för utfärdande av skrotningsintyg. Enligt lagen utgår skrotningspremie (300 kr.) för skrotade bilar. Kostnaderna för skrotningspremierna m. m. utgår ur bilskrotningsfonden som finansieras genom skrotningsavgifter (250 kr.) på nya bilar.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta sammanhang ett antal motioner som väckts under allmänna motionstiden i januari 1984 och som handlar om skilda avfallsfrågor.

Miljöfarligt avfall

I tre motioner diskuteras olika aspekter på frågan om miljöfarligt avfall. I motion 1983/84:835 erinrar Kerstin Ekman (fp) om att nyinstallation av utrustning innehållande PCB i princip förbjöds år 1979 på grund av de risker som är förenade med PCB. Motionären yrkar att det arbete som pågår med att kartlägga och samla in materiel innehållande PCB påskyndas. En arbetsgrupp bör tillsättas för att utreda alternativa processer för destruktion av PCB.

Som framgår av den inledningsvis lämnade översikten över rättsläget hänförs PCB-avfall numera till miljöfarligt avfall. Under senare år har risker som kunnat konstateras för giftspridning i samband med förbränning lett till att material innehållande PCB och som bl. a. använts i kondensatorer inom industrin ansetts böra mönstras ut. Denna fråga har vid upprepade tillfällen uppmärksamrats av riksdagen. Senast har jordbruksministern i april 1984 som svar på en fråga meddelat att en arbetsgrupp med deltagande av bl. a. naturvårdsverket, SAKAB och Svenska elverksföreningen behandlar frågor om utbyte av PCB-kondensatorer. Det var enligt jordbruksministern angeläget att naturvårdsverket fastställde en tidsplan för utbytet.

Utskottet får för sin del framhålla vikten av att utmönstringen av PCB-haltigt material fortgår och att en plan fastställs härför. Riskerna med förbränning av olika produkter bör fortlöpande undersökas. Som framgår av redogörelsen följer man inom regeringen och berörda myndigheter utvecklingen på området. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionen är mot den bakgrunden inte påkallad. Motionen avstyrks alltså.

SAKAB:s verksamhet och kompetens är föremål för två motioner. I vpk:s partimotion 1983/84:906 om miljö- och naturresurspolitiken av Lars Werner m. fl. erinras om att lokaliseringen av SAKAB:s behandlingsanläggning till Norrtorp varit mycket kontroversiell. Det är därför av vikt att driften vid anläggningen sköts seriöst och att det finns klara utgångsvärden för miljökvaliteten i anläggningens omgivning från start. Länsstyrelsen i Örebro län måste ges resurser för en tillfredsställande övervakning av verksamheten. Enligt motion 1983/84:1086 av Björn Molin m. fl. (fp) skall konkurrens och mångfald stimuleras och monopol och konkurrensinskränkningar motverkas i en marknadsekonomi. SAKAB har sedan 1983 reellt monopol på hanteringen av miljöfarligt avfall, vilket fått till följd att tidigare – från miljö- och kostnadssynpunkter fördelaktiga – export av miljöfarligt avfall till Norge för destruktion upphört. Motionärerna anser att den svenska åtgärden vidtagits

för att begränsa konkurrensen för SAKAB. Enligt deras mening finns det ingen anledning försvåra export av avfall för destruktion i annat land när detta bedöms ekonomiskt fördelaktigt.

Utskottet får för sin del anföra följande.

Riksdagen beslöt år 1975 att inrätta ett behandlingsföretag, vari staten hade inflytande, för miljöfarligt avfall. Företaget avsågs i princip få ensamrätt till behandling och långtidsförvaring av miljöfarligt avfall (prop. 1975:32, JoU 1975:10). Utskottet anslöt sig därvid till departementschefens bedömning att den otillfredsställande situation som då rådde på avfallsområdet i sig själv utgjorde ett påtagligt vittnesbörd om att man inte genom att förlita sig enbart på marknadskrafterna skulle komma till rätta med avfallsfrågorna. De då befintliga behandlingsföretagen hade inriktat sig på behandling av relativt lättbehandlat avfall som gett någorlunda lönsamma återvinningsprodukter, medan intresset att omhänderta avfall som inte kan behandlas med lönsamhet varit mindre. Endast genom att samhället tog över det organiserade ansvaret för det slutliga omhändertagandet av miljöfarligt avfall kunde garantier skapas för att allt sådant avfall blir omhändertaget och att detta sker på ett från hälso- och miljösynpunkt tillfredsställande sätt.

Det redan tidigare existerande företaget Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) erhöi i enlighet med riksdagsbeslutet uppdraget att slutligt omhänderta sådant hälso- och miljöfarligt avfall som kommuner och enskilda avfallsproducenter ej själva kan ta hand om på ett från resurs- och miljösynpunkt godtagbart sätt. Verksamheten är auktoriserad genom förordningen om miljöfarligt avfall (1975:346). För att uppfylla vad som hade föreskrivits rekonstruerades SAKAB. Staten trädde in som huvuddelägare (96 %). Övriga delägare är Svenska kommunförbundet och Näringslivets stiftelse för avfallsbehandling.

Vid årsskiftet 1975-1976 hade SAKAB en behandlingsresurs (dotterbolaget Industridestillation i Lövsta). Detta företag utförde återvinning av lösningsmedel och olja samt förbränning av pumpbart och fast avfall.

I september 1976 övertog SAKAB en våtkemisk anläggning av Terra Bona i Norrortorp och senare knöts ännu en våtkemisk anläggning vid Graab-Kemi i Göteborg till SAKAB genom långtidsarrende.

SAKAB:s verksamhet började med en inventering av befintliga behandlingsresurser för miljöfarligt avfall inom och utom landet. Det konstaterades att det fanns en överkapacitet för behandling av avfallsolja och stor brist på resurser för kvalificerad förbränning. Mot denna bakgrund beslöt SAKAB att låta projektera en central behandlingsanläggning med förläggning till Norrortorp i Kumla kommun.

Tillstånd enligt miljöskyddslagen att uppföra och driva behandlingsanläggningen lämnades av koncessionsnämnden för miljöskydd i december 1978. Sedan beslutet överklagats hos regeringen av bl. a. statens naturvårdsverk har ett flertal olika lokaliseringssorter för anläggningen prövats. Något bättre alternativ än Norrortorp har därvid inte framkommit. Regeringen

har i beslut den 15 januari 1981 fastställt det av koncessionsnämnden lämnade tillståndet. Genom beslutet har dock villkoren för verksamheten i flera avseenden skärpts.

Anläggningen i Norrtorp och driften där kontrolleras fortlöpande av SAKAB:s laboratorium för bestämning av avfallens sammansättning. Vid laboratoriet analyseras även processavloppsvatten m. m. för att säkerställa att gällande miljöskyddsvillkor efterlevs. Under den provdrift av anläggningen som äger rum till utgången av innevarande år har koncessionsnämnden förordnat en särskild sakkunnig. Han skall kontrollera anläggningens skötsel och drift och har befogenhet att stoppa driften om så erfordras.

För kontrollen av den omgivande miljön har länsstyrelsen i Örebro län utarbetat ett förundersökningsprogram för att kartlägga Kvarntorpsområdets miljösituation innan förbränningsanläggningen togs i drift. Avsikten är att resultaten från kartläggningen skall kunna tjäna som utgångspunkt för jämförelser vid motsvarande undersökningar sedan driften pågått under några år. En tjänsteman vid länsstyrelsen är avdelad att särskilt följa driften vid SAKAB:s anläggning i Norrtorp.

Av den nu lämnade framställningen framgår att ett omfattande program lagts fast för kontroll av Norrtorpsanläggningens miljöpåverkan. Programmet genomförs för att fullfölja riksdagens intentioner om att behandlingen av miljöfarligt avfall ytterst nogt övervakas i miljöskyddshänseende. De förslag som framförs i motion 906 är enligt utskottets mening redan uppfyllda. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionen såvitt nu är i fråga (yrkande 3) påkallas således icke.

Av redogörelsen för 1975 års riksdagsbeslut framgår vidare att riksdagen i likhet med regeringen bedömde det nödvändigt att stat och kommun skulle ta huvudansvaret för behandling av det miljöfarliga avfallet. Mot den bakgrunden rekonstruerades SAKAB som ett icke vinstinriktat företag. SAKAB:s hantering har redan från början väsentligen undantagits från marknadsekonomin. Regeringen har genom förordning (1983:720) ändrat förordningen om miljöfarligt avfall i den riktning som påtalas i motion 1086. Tillstånd till utförelse av miljöfarligt avfall får sålunda meddelas endast om det kan antas att avfallet kommer att slutligt omhändertas på ett från hälso- och miljöskyddssynpunkt väsentligt bättre sätt än om avfallet omhändertas av SAKAB. Motionen avstyrks mot angiven bakgrund såvitt nu är i fråga (yrkande 1).

Miljövärdliga batterier

Ett stort antal batterier innehållande giftiga tungmetaller som kvicksilver och kadmium säljs i Sverige som energikällor till olika elektriska apparater, lampor och elektroniska instrument. Utbrända batterier som kastas i hushållsavfallet berörs inte av bestämmelserna i förordningen om miljöfarligt avfall. Sammantaget innebär emellertid spridningen av tungmetaller

genom bränning av hushållsavfall som innehåller batterier en klar belastning på miljön. Problemet uppmärksammas i två motioner. I motion 1983/84:836 av Lars Ernestam och Börje Stensson (båda fp) yrkas att ett arbete med insamling av dessa batterier skyndsamt sätts i gång, antingen detta sker genom inrättandet av ett pantsystem liknande det som inrättats för aluminiumburkar eller genom informationskampanj. I partimotion 1983/84:906 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 6), på ett riksdagsuttalande om att miljövådliga batterier skall återinsamlas enligt naturvårdsverkets förslag. Inriktningen bör från början vara ett system med hög pant. Regeringen bör komma med lagförslag i denna riktning.

Utskottet får erinra om att riksdagen vid olika tillfällen haft anledning att behandla frågan om spridning av tungmetaller genom batterier. Våren 1982 riktades ett tillkännagivande till regeringen i frågan på förslag av jordbrukarsutskottet (JoU 1981/82:24). Enligt utskottets uppfattning var det angeläget att särskilda åtgärder vidtogs för att hindra spridningen av giftiga tungmetaller genom hushållssoporna. Problemet var härvidlag till väsentlig del ett informationsproblem.

Hösten 1983 behandlades frågan ånyo med anledning av motioner (JoU 1983/84:7). Utskottet hänvisade då till att naturvårdsverket utrett frågan och i ett betänkande (SNV PM 1688) framlagt ett handlingsprogram för regeringen syftande till att minska spridningen av tungmetaller från batterier. Mot bakgrund härav avslogs motionerna.

Utskottet får med anledning av de nu behandlade motionsyrkandena framhålla att en betydande del av de utsläpp av giftiga tungmetaller som numera sker i miljön beräknas härröra från förbränning av hushållsavfall innehållande förbrukade småbatterier där kvicksilver och kadmium är aktiva substanser. Det är av vikt att denna källa till giftspridning i möjligaste mån elimineras. Enligt utskottets mening vilar ansvaret härför till stor del på batteribranschens företrädare som har möjlighet att anordna återtagning av förbrukade batterier. Möjligheten att saluföra batterier som inte innehåller giftiga ämnen har även uppmärksamats. Utskottet får vidare erinra om att naturvårdsverkets tidigare omnämnda utredning efter remissbehandling nu är föremål för överväganden i regeringskansliet. Utskottet utgår från att regeringen med ledning av nu föreliggande material kommer att vidta sådana åtgärder att tungmetallspridningen genom bränning av batterier kan nedbringas väsentligt. Motionernas syfte synes härigenom i betydande utsträckning tillgodosett. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionsyrkandena påkallas därför icke.

Tungmetaller i avloppsslam

I partimotion 1983/84:906 av Lars Werner m. fl. (vpk) begärs åtgärder för att sänka tungmetallhalten i avloppsslam från de kommunala reningsverken. Enligt motionärerna gäller det att få ned industrins utsläpp av metaller till

avloppssystemen. Då kan kommunerna också få en miljömässigt bättre användning av slammet, hävdar motionärerna.

Utskottet får framhålla att det, som framgår av den inledande översikten av rättsläget, är kommunerna som har ansvaret för avloppsfrågorna. Naturvårdsverket följer i sin egenskap av central miljöskyddsmyndighet frågorna om avloppsslam. Verket avser att se över nu gällande råd och anvisningar beträffande avloppsslam. Enligt vad utskottet inhämtat har situationen förbättrats väsentligt under senare år när det gäller att avskilja tungmetallrester innan avloppsvattnet släpps ut från industrin och från yrkesutövare som exempelvis tandläkare. Användning av avloppsslam för jordförbättring uppmuntras i den mån det är fritt från tungmetaller och giftiga ämnen. Med hänsyn till att berörda myndigheter ägnar frågan kontinuerlig uppmärksamhet påkallar motionen såvitt nu är i fråga (yrkande 2) icke någon ytterligare riksdagens åtgärd. Yrkandet avstyrks.

Pappersavfall

I motion 1983/84:906 av Lars Werner m. fl. (vpk) erinras om att riksdagen år 1975 beslöt att obligatorisk insamling av tidningspapper från hushållen skulle vara genomförd i hela landet senast år 1980. Enligt motionen behövs ytterligare insatser för att uppnå det insamlingsmål riksdagen då satte. Framför allt är det angeläget att pappersavfall inte används som oljeersättning vid förbränning i kommunala värmeverk, framhåller motionärerna.

Riksdagen beslöt år 1975 om obligatorisk insamling av bl. a. tidningspapper (prop. 1975:32, JoU 1975:10), avsett att tjäna som material för fiberåtervinning. Frågan om pappersinsamlingen har under en följd av år varit föremål för riksdagens uppmärksamhet såväl genom motioner som i form av frågor och interpellationer. Då frågan senast behandlades hänvisade utskottet till att jordbruksministern tagit initiativ till överläggningar med industrin och kommunerna i syfte att säkra att papperet återvinns, i första hand genom fiberåtervinning (JoU 1982/83:26). Mot bakgrund härav avlogs motioner om åtgärder.

Enligt vad utskottet erfarit bedömer man inom berörda organisationer, att pappersinsamlingen numera fungerar relativt tillfredsställande. Insamlingen av tidningspapper beräknas i år nå en volym av 280 000 ton. Målet för insamling om alla större kommuner deltar har satts till 300 000 ton. Industrin som har kapacitet att ta emot 350 000 ton beräknas i år komma att förbruka ca 320 000 ton varav en del således kommer att importeras. Priserna har i år höjts väsentligt. Även wellpappsinsamlingen uppges i stort sett ske utan anmärkning.

Utskottet finner mot bakgrund av vad som redovisats att det mål som riksdagen satte upp år 1975 i stor utsträckning infriats. Frågan om pappersåtervinning är även föremål för fortlöpande uppmärksamhet från regeringens sida. Någon anledning för riksdagen att nu göra något uttalande i frågan

föreligger med hänsyn härtill icke. Motionen avstyrks således såvitt nu är i fråga (yrkande 4).

Dryckesemballage

I motion 1983/84:906 framhåller Lars Werner m. fl. (vpk) att en förbättrad form av returglas bör stödjas av miljömyndigheterna som emballage för drycker. Det engångsglas som förekommer bör återföras till glasindustrin som återglas, samtidigt som åtgärder vidtas för att förverkliga ett beslut som riksdagen fattat om denna återglashantering. Tillverkning och återvinning av aluminiumburkar för drycker bör enligt motionen inte få expandera på returglasets bekostnad. Sedan återvinningen av dessa burkar fått verka en tid bör en utvärdering göras av aluminiumburken som dryckesförpackning i Sverige, dock senast i och med utgången av år 1985, anför motionärerna. De yrkar att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder i enlighet härmed (yrkande 5).

Utskottet får med anledning av yrkandet anföra följande.

Riksdagen har i olika sammanhang uttalat att dryckesemballage i form av glasflaskor eller plåtburkar i största möjliga mån bör tillhandahållas som returvara. Vid antagandet av lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium (prop. 1981/82:131, JoU 1981/82:32) godkändes inrättande av ett pantsystem. Enligt riksdagsbeslutet bör ett återvinningsmål om minst 75 % uppnås senast år 1985. Utskottet framhöll att det på lång sikt bör finnas tillgång till ett returglassystem för öl och läsk på den svenska marknaden.

Våren 1983 riktades ett tillkännagivande till regeringen om återtagning av vin- och spritbuteljer. I frågan hade yttrande inhämtats från näringsutskottet. Jordbruksutskottet erinrade om att en mycket stor del av vin- och spritförsäljningen sker i engångsflaskor. Införandet av ett återglassystem skulle vara av intresse såväl från industri- och sysselsättningsynpunkt som från miljösynpunkt. Ett sådant system skulle även innebära möjlighet för allmänheten att göra sig av med annat förpackningsglas i samband med pantlösen av vin- och spritbuteljer. Utskottet förordade att det fortsatta arbetet för ökad återvinning av vin- och spritbuteljer inriktades på införande av ett återglassystem. Riksdagen anslöt sig till utskottet (JoU 1982/83:39, rskr 1982/83:36).

Enligt vad utskottet inhämtat bereds frågan om återglassystem i regeringskansliet. Utskottet utgår från att regeringen i samråd med berörda instanser förbereder åtgärder i linje med riksdagens beslut. När det gäller frågan om insamlingsmålet för aluminiumburkar får utskottet erinra om att 1982 års riksdagsbeslut var baserat på att en insamlingsvolym av 75 % av antalet sålda burkar skulle uppnås år 1985. Beslutet innebär således att en utvärdering måste göras om drygt ett år. Vad utskottet anfört är ägnat att i det väsentliga tillgodose nu berörda yrkande i motion 906. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning därav synes icke påkallad.

Bilskrotningslagen

En kortfattad redogörelse för bilskrotningslagen har lämnats i inledningen av detta betänkande. Förslag till översyn av bestämmelserna framförs i två motioner.

I motion 1983/84:1306 konstaterar Jan-Eric Virgin (m) att 1975 års bilskrotningslag ökat möjligheterna att åstadkomma bättre förhållanden när det gäller att rensa bort bilvrak från naturen och undanskymda uppställningsplatser. Dock finns fortfarande åtskilliga skrotbilar stående här och var trots dyrbara kampanjer. Ett särskilt problem tycks det s. k. avställningsinstitutet vara. Hela skrotbilsfrågan bör därför ses över i ett särskilt projekt, yrkar motionären.

I motion 1983/84:837 av Lars Ernestam och Börje Stensson (fp) om den industriella användningen av freoner diskuteras risken för freonutsläpp i samband med skrotning av kylanläggningar. I detta sammanhang aktualiserar motionärerna en utvidgning av bilskrotningslagen till att omfatta även elektriska hushållsmaskiner (yrkande 2).

Med anledning av nämnda motionsyrkanden må noteras att statskontoret i februari 1984 har lagt fram en utredning om bilskrotning med förslag till ändrade regler (Statskontorets skriftserie 1984:14). Betänkandet har remissbehandlats och bereds i jordbruksdepartementet. Inom kommunikationsdepartementet har en enmansutredning tillsatts för att utreda avställningsinstitutet. Enligt direktiven (Dir. 1983:47) bör utredaren redovisa både vilka ändringar som bör göras om avställningsinstitutet behålls i sina huvuddrag och vilka lösningar som bör väljas för det fall att avställningsinstitutet helt eller delvis slopas.

Naturvårdsverket har tidigare i skrivelser till regeringen fört fram tanken att utvidga bilskrotningslagen till att omfatta även hushållsmaskiner.

Bilskrotningsfonden växer snabbt och uppgick i februari 1984 till närmare 150 milj. kr.

Utskottet får för sin del framhålla att frågan om revidering av bilskrotningslagens bestämmelser som framgår av redogörelsen ovan är föremål för överväganden i olika instanser. Under omständigheterna finner utskottet lämpligt att avvakta de fortsatta övervägandena. Mot bakgrund härav avstyrks motionerna.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *miljöfarligt avfall*
att riksdagen avslår
  - a) motion 1983/84:835,
  - b) motion 1983/84:906 yrkande 3,
  - c) motion 1983/84:1086 yrkande 1,

2. beträffande *miljövådliga batterier*
att riksdagen lämnar utan ytterligare åtgärd
  - a) motion 1983/84:836,
  - b) motion 1983/84:906 yrkande 6,
3. beträffande *tungmetaller i avloppsslam*
att riksdagen avslår motion 1983/84:906 yrkande 2,
4. beträffande *pappersavfall*
att riksdagen avslår motion 1983/84:906 yrkande 4,
5. beträffande *dryckesemballage*
att riksdagen lämnar motion 1983/84:906 yrkande 5 utan ytterligare åtgärd,
6. beträffande *bilskrotningsslagen*
att riksdagen avslår
  - a) motion 1983/84:837 yrkande 2,
  - b) motion 1983/84:1306.

Stockholm den 9 oktober 1984

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Håkan Strömberg (s), Ove Karlsson (s), Hans Wachtmeister (m), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jens Eriksson (m), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s), Jan-Eric Virgin (m), Bengt Kronblad (s), Ulf Lönnqvist (s), Wivi-Anne Radesjö (s) och Lars Ernestam (fp).

Reservationer

1. Miljöfarligt avfall – PCB (mom. 1 a)

Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet får" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet får --- (lika med utskottet) --- fortlöpande undersökas. Som motionären framhåller finns det metoder som ger en mer tillfredsställande destruktion än den som provats i Sverige. Det är därför angeläget att en arbetsgrupp tillsätts med uppdrag att göra en grundlig, förutsättningslös utredning av alternativa processer för separat destruktion av PCB. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet sålunda uttalat med anledning av motionen.

dels utskottets hemställan under 1 a) bort ha följande lydelse:

1. beträffande *miljöfarligt avfall*

a) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:835.

2. Miljöfarligt avfall – SAKAB:s exportmonopol (mom. 1 c)

Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson, Jan-Eric Virgin (alla m) samt Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Av redogörelsen" och slutar med "fråga (yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 1086 har regeringen vidtagit en ändring (1983:720) av förordningen om miljöfarligt avfall. Tillstånd till utförsel av miljöfarligt avfall får sålunda meddelas endast om det kan antas att avfallet kommer att slutligt omhändertas på ett från hälso- och miljöskyddssynpunkt väsentligt bättre sätt än om avfallet omhändertas av SAKAB. Utskottet får för sin del uttala att den ändringen knappast kan anses motiverad. Enligt utskottets mening bör SAKAB:s exportmonopol icke omfatta situationer där garantier ges att miljöfarligt avfall kan behandlas på ett från miljöskyddssynpunkt minst lika tillfredsställande sätt som om avfallet omhändertas av SAKAB. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionen.

dels utskottets hemställan under 1 c) bort ha följande lydelse:

1. beträffande *miljöfarligt avfall*

c) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:1086 yrkande 1,

3. Miljövärdliga batterier (mom. 2)

Einar Larsson och Kerstin Andersson (båda c), John Andersson (vpk) och Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet får" och slutar med "därför icke" bort ha följande lydelse:

Utskottet får --- (lika med utskottet) --- i regeringskansliet. Med hänsyn till att frågan således får anses ha beretts både grundligt och under alltför lång tid bör regeringen enligt utskottets mening utan vidare omgång vidta åtgärder, och eventuellt framlägga förslag till riksdagen, för att tungmetallspridningen från batterier bringas att upphöra. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *miljövärdliga batterier*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad

utskottet anfört med anledning av motionerna 1983/84:836 och 1983/84:906 yrkande 6,

4. Pappersavfall (mom. 4)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet finner" och på s. 8 slutar med "fråga (yrkande 4)" bort ha följande lydelse:

Även om situationen när det gäller fiberåtervinning således ter sig relativt lugn kan det med nuvarande oljepriser vara företagsekonomiskt lönsamt att bränna papper för att utvinna energi. Flera kommunala renhållningsverk har också sagt sig överväga att upphöra med den separata pappersinsamlingen för att förbättra värmeeconomien. Samhällsekonomiskt är ett sådant förfarande dock knappast försvarbart. Därför måste åtgärder vidtas som säkrar att returpapperet används i enlighet med 1975 års beslut. De styrmedel som kan komma att erfordras ankommer det på regeringen att anvisa. Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *pappersavfall*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:906 yrkande 4.

5. Dryckesemballage (mom. 5)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "icke påkallad" bort ha följande lydelse:

Effekterna av riksdagens återglasbeslut har låtit vänta på sig. Utskottet får därför framhålla följande: En förbättrad form av returglas bör stödjas av miljövärdmyndigheterna som emballage för drycker. Det engångsglas som förekommer bör återföras till glasindustrin som återglas, samtidigt som åtgärder vidtas för att förverkliga riksdagens fattade beslut om denna hantering. Tillverkning och återvinning av aluminiumburkar för drycker bör inte få expandera på returglasets bekostnad. Sedan återvinningen av dessa burkar fått verka en tid bör en utvärdering göras av aluminiumburken som dryckesförpackning i Sverige, dock senast i och med utgången av år 1985. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *dryckesemballage*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:906 yrkande 5,

6. Bilskrotningslagen (mom. 6 a)

Einar Larsson och Kerstin Andersson (båda c) samt Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet får" och slutar med "avstyrks motionerna" bort ha följande lydelse:

Utskottet får för sin del framhålla att frågan om revidering av bilskrotningslagens bestämmelser som framgår av redogörelsen är föremål för överväganden i olika instanser. Det yrkande som ställs i motion 1306 får därmed anses tillgodosett. Motionen avstyrks mot den bakgrunden.

Däremot synes frågan om att utvidga bilskrotningslagens tillämpningsområde till att omfatta även elektriska hushållsmaskiner inte ha medgivits realbehandling i regeringskansliet. Som framhålls i motion 837 bör detta problem aktualiseras. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionen såvitt nu är i fråga (yrkande 2).

dels utskottets hemställan under 6 a) bort ha följande lydelse:

6. beträffande *bilskrotningslagen*

a) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:837 yrkande 2.

Särskilda yttranden

1. Tungmetaller i slammet från avloppsreningsverk (mom. 3)

John Andersson (vpk) anför:

Som framhålls i vpk:s partimotion 1983/84:906 är det synnerligen angeläget att minska och helst eliminera halten av tungmetaller i slammet från avloppsreningsverken och därmed göra slammet tjänligt för jordbruksändamål. Att avlägsna tungmetaller sedan de redan nått reningsverken är svårt och därför måste tungmetallerna stoppas redan vid källan. Källorna är främst industrianläggningar och det är sålunda där insatserna måste sättas in. Det är viktigt att utvecklingen noga följs av de miljövårdande myndigheterna och att trenden hela tiden går mot lägre utsläpp av tunga metaller. Nu är utskottet i sak av samma mening som motionärerna och säger sig ha inhämtat att situationen vad gäller avskiljning av tungmetallrester skulle ha förbättrats väsentligt under senare år. Utskottet säger också att naturvårdsverket skall se över gällande råd och anvisningar vad gäller avloppsslammet. Det är viktigt att en nedåtgående trend i fråga om de förorenande tunga metallerna då kan beläggas. Även om den aktuella frågan ser ut att vara på rätt väg, enligt utskottet, så finns det anledning att motionsvägen återkomma i frågan och få en redovisning inför riksdagen.

2. Miljöfarligt avfall

John Andersson (vpk) anför:

Motion 1983/84:906 tar också upp behandling av miljöfarligt avfall och speciellt SAKAB:s behandlingsanläggning för sådant avfall. Motionärerna påminner om att frågan om lokalisering av denna behandlingsanläggning var mycket kontroversiell. Lokaliseringen till Norrtorp inom Kumla kommun mötte och möter fortfarande motstånd. Både fastighetsägare i närområdet och jordbrukare har uttryckt oro. De förra för att deras fastigheter kommer att sjunka i värde och kanske blir svåra att sälja och de senare för att jordbruket på den bördiga Närkeslätten skall påverkas negativt av utsläpp.

Till detta kan fogas att det aktuella området sedan andra världskriget och fram till 1960-talet varit utsatt för mycket svåra miljöstörningar från både skifferbrytning och driften vid det numera nedlagda skifferoljeverket i Närkes Kvarnortorp. Mot den bakgrunden finns det all anledning att mycket noga följa hanteringen och driften vid SAKAB:s nu färdigställda anläggning för behandling av miljöfarligt avfall vid Norrtorp. Enligt utskottet skall den nu pågående provdriften övervakas av särskilt utsedd person vid länsstyrelsen i Örebro fram till årsskiftet 1984-1985. Detta är naturligtvis bra och ägnat att minska allmänhetens oro. Det är också bra att en kartläggning skett av miljön runt SAKAB:s anläggning före idriftstagandet. Det är viktigt för att kunna konstatera om negativ miljöpåverkan skett till följd av utsläpp från anläggningen. Man kan heller inte utesluta att det kan komma att riktas civilrättslig talan mot SAKAB från fastighetsägare i anläggningens närområde och att det också av det skälet är viktigt att verksamheten vid anläggningen i Norrtorp är noga dokumenterad. Det måste fortlöpande kunna konstateras att alla utsläpp håller sig inom de värden som tillstånden föreskriver. Kontrollen måste också kunna visa att de föreskrivna värdena är tillräckligt låga för att undvika negativa verkningar i den omgivande miljön. Utskottet anser att de krav som rests i motionen redan är uppfyllda. Om detta är sant så är det naturligtvis bra, men den nu skärpta övervakningen kan behöva utsträckas bortom årsskiftet 1984-1985 när provdriften anses upphöra. För detta ändamål behöver i så fall medel anvisas.

3. Bilskrotningslagen (mom. 6 b)

Jan-Eric Virgin (m) anför:

Det förslag som statskontoret har utarbetat bör kunna leda till en förbättring av den nuvarande situationen. Såväl ett enklare förfarande vid skrotningstillfället som en höjd premie bör leda till att fler bilar skrotas reguljärt. För kommunernas del innebär förslaget en väsentlig förbättring eftersom de med nuvarande regler drabbas av relativt stora kostnader för omhändertagande av skrotbilar. Enligt nuvarande ordning regleras en eventuell skatteskuld i samband med utbetalning av premien. Ofta blir det då inga pengar över till att täcka kommunens kostnader.

Det kan inte förnekas att förslagen från utredningen om avställningsinstitutet i bilregistret sannolikt kommer att medverka till att avregistrering och skrotning sker i ökad omfattning och de långvariga avställningarna därmed minskar. Förslagen behandlar olika delar av skrotningsproblematiken och kompletterar därmed varandra. Det synes därför inte medföra några problem att genomföra förslagen separat.

Tidsaspekten synes vara av stor betydelse när det gäller att snarast få ett beslut av riksdagen angående ändring av bilskrotningslagen. Enligt vad jag erfarit har försäljningen av bilskrot till bilfragmentering minskat sedan statskontorets förslag framlagts. Leverantörerna förmodas öka sina lager i avvaktan på att förslaget om höjda skrotningspremier blir verklighet. Beredningen i jordbruksdepartementet bör därför icke invänta utredningen om avställningsinstitutet i bilregistret utan förslagen bör, som nämnts ovan, kunna föreläggas riksdagen såsom två olika ärenden.

